

خیز و افت تیمز و پرلز در ایران

اشاره

تیمز و پرلز دو طرح بین‌المللی هستند که ایران نیز سال‌هاست در آن‌ها شرکت می‌کند. در طرح ارزشیابی پیشرفت تحصیلی تیمز، که در آن دو درس ریاضیات و علوم تجربی در کشورهای داوطلب و عضو این پروژه مطالعه می‌شود، با روندی کاملاً علمی و حساب شده، رتبه و جایگاه هر یک از دانش‌آموزان کشورهای شرکت‌کننده در سطح جهان مشخص می‌گردد. البته چون این مطالعه بین‌المللی داوطلبانه است، تعداد کشورهای شرکت‌کننده، در آن تقریباً یک‌سوم کشورهای عضو یونسکو است. در طرح پرلز نیز میزان موفقیت دانش‌آموزان کشورهای شرکت‌کننده در این مطالعه بین‌المللی در سطح جهان، از نظر برداشت از مطالعه متون گوناگون مورد سنجش قرار می‌گیرد. وضعیت دانش‌آموزان ایرانی در این هر دو مطالعه بین‌المللی، در دوره‌های گذشته همواره با فراز و نشیب‌هایی روبه‌رو بوده و جایگاه مناسبی نداشته است. در تازه‌ترین نتایج این دو آزمون، که به سال ۲۰۱۶ مربوط می‌شود و حدود چهار ماه پیش منتشر شده است، ایران کماکان جایگاه خوبی ندارد.

با انگیزه‌ی مروری بر این دو آزمون بین‌المللی، با مدیران طرح‌های تیمز و پرلز در ایران، درباره‌ی اجرا، کارکردها و چگونگی استفاده از نتایج این آزمون‌ها گفت‌وگویی انجام شده است که در ادامه می‌خوانید.

ابراهیم اصلانی

مهمی در دیگر پیشرفت‌های درسی دانش‌آموزان دارد. تیمز که هر ۴ سال یک بار تکرار می‌شود، به‌طور رسمی از سال ۹۵ شروع شده است و دور ششم آن را دو سال پیش اجرا کرده‌ایم. پرلز هم هر ۵ سال یک بار و از سال ۲۰۰۱ اجرا می‌شود که آخرین دور آن را سال قبل اجرا کرده‌ایم. در سال ۲۰۱۱ اجرای تیمز و پرلز هم‌زمان شد که اتفاقی جهانی برای مطالعه هم‌زمان سه درس بود.

چند سال پیش هم که با هم گفت‌وگو می‌کردیم، گفتید که نتایج تیمز در مواردی، نظام آموزشی کشورها را متحول کرده است. این فعالیت که اکنون در مجموعه آموزش و پرورش ایران انجام می‌شود، در کشور ما نقش اصلاحی داشته است یا فقط شرکت‌کننده‌ایم؟

کریمی: سال ۱۹۹۹ در آمریکا وقتی دیدند نتایجشان خیلی پایین است، حتی حاضر شدند هزینه سایر کشورها را بدهند تا ۴ سال بعد دوباره شرکت کنند و بتوانند وضع خود را مقایسه کنند. نروژی‌ها وقتی نمره پایین‌تر از میانگین آوردند، یک شوک واقعی به بدنه نظام آموزشی آن کشور و حتی کابینه وارد شد اما برای ما چنین اتفاقاتی نیفتاده و حتی ممکن است اتاق بغلی‌مان هم متوجه قضایا نشود! این شوک را ما هیچ‌وقت ندیده‌ایم؛ شاید چون

درباره تیمز و پرلز منابع و کتاب‌های زیادی منتشر شده است. با توجه به مخاطبان این مجله، که مدیران هستند، این دو طرح را به‌طور مختصر معرفی فرمایید.

کریمی: نکات مدون در کتاب‌ها هست و می‌توانید خیلی مستند و جمله‌بندی شده برداشت کنید. تیمز و پرلز دو مطالعه بین‌المللی برای ارزشیابی پیشرفت تحصیلی با رویکرد تطبیقی هستند و توسط «انجمن بین‌المللی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی» که مقر آن در آمستردام هلند است، اجرا می‌شوند. هدایت علمی این مطالعات به عهده دانشگاه علوم تربیتی بوستون کالج آمریکاست. مرکز داده‌پردازی آن در هامبورگ آلمان و مرکز نمونه‌گیری‌اش هم در کانادا قرار دارد. به این ترتیب، کشورهای گوناگونی این طرح‌ها را هدایت می‌کنند. انجمن بین‌المللی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی بیش از نیم قرن سابقه دارد و از سال ۱۹۵۹، ده‌ها مطالعه تطبیقی در مورد نظام‌های آموزش و پرورش انجام داده که مشهورترین آن‌ها همان تیمز (علوم و ریاضیات) و پرلز (سواد خواندن) است. خواندن به معنای کلیدی آن، مادر همه یادگیری‌هاست و نقش

شوکنانپذیریم!

کبیری: این مسئله جدی است. سوای تیمز و پرلز و موضوعاتی مشابه، یافته‌های علمی چندان ما را تکان نمی‌دهند؛ در صورتی که همین یافته‌ها در خیلی کشورهای دیگر، سرمنشأ تحولات گسترده می‌شوند.

کریمی: البته خدا را شکر، اخیراً توجهاتی شده است؛ به خصوص سازمان پژوهش و گروه‌هایی مثل شورای هماهنگی علمی خیلی حساس شده‌اند و پیگیر هستند. با ما هم جلساتی می‌گذارند و گروه‌های برنامه‌ریزی درسی و کارشناسان آموزشی در ارتباط با علوم و ریاضیات دعوت می‌شوند. دفتر معاونت متوسطه وزارتخانه چندین سال است که با تشکیل کارگروه‌های کاربست پیگیر هستند. در ۴۵ سال گذشته کارهایی به صورت جدی انجام شده است ولی قبل از آن، نگاه به موضوع صامت و سیاسی بود.

بینید تیمز و پرلز قابلیت‌های زیادی دارند ولی ما از آن‌ها استفاده‌های محدودی می‌کنیم؛ مثل قضیهٔ تلفن همراه که فقط از چراغ‌قوه، شماره‌گیر و دوربین آن استفاده می‌کنیم؛ در حالی که صدها قابلیت دیگر هم دارد! در سال‌های اخیر استفاده از قابلیت‌های تیمز و پرلز بیشتر شده، ولی باز کم است. اگر مثلاً تیمز و پرلز ۱۰۰ قابلیت داشته باشند، ما با استفاده مطلوب خیلی فاصله داریم.

بخشعلی‌زاده: البته به صورت پراکنده و در سطح پژوهش‌های دانشگاهی، کارهایی انجام شده است.

آیا در طول این سال‌ها، در این زمینه رهنمودهایی برای متولیان نظام آموزشی، معلمان و مدیران مدارس تدوین کرده‌اید؟

کبیری: اگر دقیق‌تر بخواهیم بگوییم، اصلی‌ترین کارکرد این مطالعات آن است که تصویر خیلی خوبی از وضعیت آموزش و پرورش به ما می‌دهد و این نکته بسیار مهمی است. تیمز تأثیرات جهانی دارد و با تغییر دادن یک مؤلفه در دنیا می‌تواند سایر مباحث علمی

را تحت الشعاع قرار دهد. از طرف دیگر، پژوهش‌هایی داشته‌ایم که به رهنمودهایی منجر شده‌اند؛ مثلاً توصیه‌هایی بوده است که اگر در این زمینه بتوانیم بهتر کار کنیم، نتایج مفیدتری خواهد داشت. **بخشعلی‌زاده:** یکی از امکان‌هایی که تیمز و پرلز فراهم کرد، فرصت مطالعه تطبیقی برنامه‌های درسی کشورهای شرکت‌کننده بود. در گروه علوم، ورود برنامه‌های جدید زمین‌شناسی به طور قطع براساس مطالعات تیمز بود. قبل از شرکت در تیمز، زمین‌شناسی در برنامه درسی علوم جایگاه چندانی نداشت.

خوب است از وضع موجود ایران در تیمز و در زمینه درس علوم گزارشی بدهید.

کبیری: مسئله‌ای که به طور کلی از دوره اول تیمز تاکنون ادامه پیدا کرده و مشهور شده، این است که عملکرد ایران در درس علوم همیشه نسبت به میانگین بین‌المللی پایین‌تر بوده است. این موضوعی است که از دوره اول تاکنون هیچ تغییری نکرده است، اما درون خودمان تغییرات و رشد‌ها، و شاید بهتر باشد بگوییم افت‌وخیزهایی، داشته‌ایم. تا ۲۰۱۱ رشد عملکرد دیده می‌شد اما در ۲۰۱۵ کاهش عملکرد داشته‌ایم. یک مسئله هم قیاس ایران با کشورهای اطراف است؛ مثلاً کشورهای منطقه که در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ در نظر گرفته شده‌اند. این یکی از نکات مهم و قابل توجه است. در رابطه با خودمان تا سال ۲۰۱۱ عملکردها عموماً رو به رشد بوده است. نمره علوم از ۴۵۰ در سال ۱۹۹۹ به ۴۷۴ در ۲۰۱۱ رسیده است. در پایه هشتم، نمره ایران از حدود ۳۷۵ تا ۴۵۷ رسید. این نشان‌دهنده رشد ملایم و تدریجی رو به بالا بوده است.

نتایج این دوره، یعنی ۲۰۱۵، تمام معادلات چند سال قبل را به هم زد و کاهش عملکرد ما را نشان داد. در علوم، دانش‌آموزان پایه چهارم ۳۰ نمره عملکردی افت داشتند که در مقیاس تیمز، نمره زیادی است. حدود ۲۰ نمره کاهش عملکردی هم در علوم داشته‌ایم. به عبارت دیگر، ما در علوم، هم پایه چهارم و هم پایه

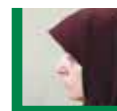
هشتم، کاهش عملکرد قابل توجهی داریم.

وقتی به کشورهای منطقه نگاه می‌کنیم، می‌بینیم که چقدر تغییر کرده‌اند. در سال‌های ۹۹ و ۲۰۰۳ معدود کشورهای منطقه در تیمز حضور داشتند، ولی در سال ۲۰۰۷ که تقریباً همه کشورهای منطقه به جز افغانستان، عراق و سوریه وارد مطالعه شدند، عملکرد ایران به‌ویژه در درس علوم نسبت به آن‌ها خیلی خوب بود. البته در ریاضی کمی پایین بودیم. در کل، ما همیشه جزء کشورهای دوم یا سوم منطقه بوده‌ایم. در وضعیت موجود که با کاهش عملکرد ایران و افزایش قابل توجه عملکرد کشورهای دیگر مثل امارات و قطر روبه‌رو هستیم، دیگر نمی‌توانیم بگوییم که در آموزش علوم و ریاضی، در منطقه کشوری پیشرو هستیم بلکه به نوعی عقب‌تر هستیم؛ مثلاً عربستان سعودی در ۲۰۰۷ حدود ۵۰ نمره عملکردی با ایران فاصله داشت اما اکنون حول و حوش ایران است. در عمان فعالیت‌های زیادی انجام شد؛ از جمله اینکه برخی متخصصان بین‌المللی را برای خط‌دهی و سیاست‌گذاری در بحث‌های آموزشی استخدام کردند و به همین دلیل، اکنون روند رو به رشدی دارند. به‌طور مشخص از نتایج یا مشاهدات عینی چنین برمی‌آید که کشورهای منطقه در مورد وضعیت آموزشی خود هشیارتر شده و شروع به سرمایه‌گذاری‌های قابل توجهی کرده‌اند.

حالا کمی هم بر درس ریاضی تمرکز کنیم.

بخشعلی‌زاده: در مورد ریاضی هم بیشتر

صحبت‌های آقای کبیری صادق است. بررسی عملکرد دانش‌آموزان در ریاضی از دوره اول نشان می‌دهد که در پایه چهارم تغییری نداشته‌ایم ولی شروع به رشد کرده‌ایم، تا ۲۰۱۱. از ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵ که با تغییر

برنامه‌های درسی در ایران همراه بوده، این روند رو به افزایش، ثابت مانده و حرکتی نکرده است. در پایه هشتم هم همین‌طور بوده است. البته موضوع فقط تغییر برنامه‌ها نبوده بلکه کل نظام آموزشی تغییر کرده است، از تعطیلی پنجشنبه‌ها گرفته تا تغییر ساختار به ۶-۳-۳. ما وارد مباحث سیاسی نمی‌شویم، ولی باید درباره تأثیر این تغییرات هم پژوهش شود.

موضوع قابل تأمل دیگر، تفاوت عملکرد دخترها و پسرهاست. در ایران به جز اولین دوره تیمز، همواره دختران نسبت به پسران عملکرد بهتری در دوره ابتدایی داشته‌اند؛ اگرچه تفاوت معنادار نبوده است. در پایه هشتم، اکنون دخترها و پسرها عملکردشان به هم رسیده و نوسان کمتر شده است.

در علوم هم در سال ۲۰۰۳ عملکرد دخترها در حد معنادار بهتر شده بود. در ۲۰۰۷ عملکرد دخترها در ریاضی، هم دوره ابتدایی و هم راهنمایی، در حد معناداری بالاتر بود و ما بین ۶۰ کشور جهان کشوری استثنایی محسوب می‌شدیم.

کبیری: ما در پایه چهارم تفاوت عملکردی

نداریم. چیزهایی تغییر کرده است ولی تفاوت

معناداری نیست، اما در پایه هشتم در دو

دوره ۹۵ و ۹۹، پسرها به‌طور معناداری بهتر

از دخترها بودند. دخترها این فاصله را جبران

کردند و بعد از آن دیگر یکسان شدند. بعد از آن،

یکی از نقاط مثبتی که از نتایج تیمز حاصل آمد این بود که شکاف

جنسیتی در ایران وجود ندارد.

کریمی: در پرلز و در همه کشورهای، بدون استثنا، دخترها

جلوترند. در تیمز، در مورد ریاضی اغلب پسرها جلوترند ولی در

سال ۲۰۰۷ در کشور ایران دخترها جلوتر بودند.

در چند دانشگاه تدریس می‌کند و کتاب‌هایی هم در سطح آموزش و پرورش نوشته است. در حال حاضر، دانشجوی دکتری رشته برنامه‌ریزی درسی آموزش عالی است.

دکتر مسعود کبیری

مدیر داده‌پردازی تیمز و پرلز

در سال ۱۳۷۰ وارد دانشسرای علویچه اصفهان شد ولی کار در آموزش و پرورش را به‌صورت رسمی از سال ۱۳۷۷ آغاز کرد. او دوره‌های کارشناسی ارشد و دکترا را در رشته سنجش و آموزش در دانشگاه تهران به پایان برده است. از سال ۱۳۸۸ به‌طور رسمی به پروژه تیمز و پرلز پیوسته اما قبل از آن، از سال ۸۰ و در زمان مدیریت دکتر کیامانش کار تحلیل نتایج تیمز را انجام می‌داده است.

نشانی سایت تیمز و پرلز (مرکز ملی مطالعات بین‌المللی تیمز و پرلز) <http://www/timssgirls.ir/>

همه مدیران تیمز و پرلز

دکتر عبدالعظیم کریمی

مدیر ملی مطالعات تیمز و پرلز

شهیناز بخشعلی‌زاده

مدیر تصحیح، نمره‌گذاری، ترجمه و ساماندهی علمی تیمز و پرلز

از سال ۱۳۶۰ با ورود به تربیت‌معلم به استخدام آموزش و پرورش درآمد. در سال ۱۳۶۳ تحصیل در رشته نساجی رنگ را در دانشگاه امیرکبیر شروع کرد. اما به دلیل عزیمت به خارج از کشور، دانشگاه را رها کرد. در آمریکا ابتدا در رشته کامپیوتر سخت‌افزار و بعد در دوره کارشناسی ارشد در رشته ریاضی محض درس خواند. از سال ۱۳۷۶ تا ۱۳۹۰ در گروه ریاضی دفتر تألیف مشغول به کار بود. از سال ۱۳۹۰ تاکنون هم در پژوهشگاه آموزش و پرورش در دفتر تیمز فعالیت می‌کند. از سال ۱۳۷۷

بخشعلی زاده: اگر بخواهیم روی مشکل دارترین قسمت در تیمز دست بگذاریم، بحث نقاط معیار است. تیمز ۴ سطح عملکرد تعریف کرده و برای هر سطح هم معیارهایی را مشخص نموده است. مشکل بزرگی که دیده می‌شود و زنگ خطری برای ماست، این است که در پایین‌ترین سطح عملکرد ریاضی، مثلاً در اعداد حسابی که عملیات ساده با اعداد و نمودارها است و پایه‌ترین سواد ریاضی محسوب می‌شود، در پایه چهارم به‌طور میانگین ۹۳ درصد دانش‌آموزان کشورها و در مواردی حتی ۱۰۰ درصد به این سطح رسیده‌اند و مشخص شده که دانش‌آموزانشان سواد ریاضی دارند. در ایران فقط ۶۵ درصد از دانش‌آموزان پایه چهارم و ۶۳ درصد از پایه هشتم به سطح مورد نظر رسیده‌اند و این خیلی بد است؛ یعنی از هر ۳ دانش‌آموز فقط دو نفر توانسته‌اند در مهارت‌های بسیار ساده و پایه ریاضی و علوم به سطح کلاس خودشان برسند. حالا اگر داده‌های مهارت‌های پیشرفته را ببینید، ۳۶ درصد در برابر ۷۵ درصد میانگین بین‌المللی است. در علوم هم نقاط معیار چنین وضعیتی دارند.

من اصلاً نمی‌خواهم خودمان را با کشور دیگری مقایسه کنم یا بگویم دوره‌های قبل وضعیت چگونه بوده است؛ یک‌سوم دانش‌آموزان ما الان مهارت‌های پایه ریاضی را ندارند. به متوسطه که می‌رسیم، دوسوم دانش‌آموزان این مهارت‌ها را ندارند. چرایی این امر سؤالی است که باید به آن پاسخ داده شود. یک باور نادرست هم در مورد ریاضی وجود دارد و آن اینکه معلمان، مدیران و مسئولان ادعا می‌کنند دانش بچه‌های ما خوب ولی مهارت‌هایشان کم است. نتایج جاری تیمز بیانگر افت دانشی بسیار شدید و حتی بیشتر از مهارت‌های عملکردی است؛ مثلاً در حیطه دانشی افت، ولی در حیطه به‌کار بستن و استدلال رشد داشته‌ایم.

اگر ممکن است کمی هم درباره پرلز توضیح دهید.
کبیری: ما از ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۱ که آخرین دوره برگزاری پرلز بود، رشد تدریجی داشتیم. عملکردها و درک مطلب دانش‌آموزان بهتر شده بود. البته این بهتر شدن در قیاس با خودمان بود ولی همانند تیمز، در پرلز هم نسبت به عملکرد بین‌المللی پایین هستیم. میانگین نمره بین‌المللی ۵۰۰ است؛ در حالی که نمره ما حدود ۴۵۰ است.

یک مسئله دیگر هم موضوع کشورهای منطقه است و اینکه دارند در این زمینه بیشتر سرمایه‌گذاری می‌کنند و عملکردشان را نسبت به خودشان بهبود می‌بخشند؛ اما ایران به اندازه آن‌ها رشد نداشته است. یک نکته هم که مصداق جهانی دارد، عملکرد بهتر دختران نسبت به پسران است. نتایج آخرین دوره، که در ۲۰۱۶ بود، جمع‌آوری و در آذرماه ۱۳۹۶ منتشر شده است.

ظاهراً تیمز علاوه بر سنجش عملکرد تحصیلی، ارزیابی‌هایی هم از والدین و معلمان دارد. اخیراً حاشیه‌ای در رابطه با نتایج تیمز پیش آمد و آن این بود که رضایت شغلی معلمان در ایران بیشتر از کشورهای دیگر است؛ چنین چیزی صحت دارد؟

کریمی: ما در کنار آزمون، پنج پرسش‌نامه هم داریم که مربوط به معلم، والدین، مدرسه، دانش‌آموز و برنامه درسی است؛ یعنی بیش از ۳۰۰ متغیر با آزمون پیوند می‌خورد. پایه هشتم پرسش‌نامه والدین ندارد. آزمون فقط بخش اندکی از فعالیت‌های ما را در برمی‌گیرد و کارهای آن یکی دو روزه تمام می‌شود. بیشترین حجم فعالیت ما مربوط به پرسش‌نامه‌ها و پیشینه‌کاوی است. در ایران فقط جداول آزمون را می‌بینند ولی متغیرهای همراه آن مورد توجه قرار نمی‌گیرد.

کبیری: نکته مورد نظر شما در گزارش هست و صحت دارد. از نظر رضایت شغلی، مطابق شاخصی که به دست آمده است، اول هستیم و قطر و عمان بعد از ما هستند. ببینید، باید به چند نکته توجه شود:

اول. نسبت به این نتایج مطمئن باشیم. در پایه هشتم هم همین نتیجه تأیید می‌شود و تفاوت چندانی نیز بین عملکرد و رضایت شغلی معلمان کلاس چهارمی‌ها و کلاس هشتمی‌ها وجود ندارد. نتایج را با سال ۲۰۱۱ هم که مقایسه می‌کنیم، باز همان است. در نظام آموزشی ما درست است که معلم حقوقش کم است، اما اولاً بیشتر معلم‌های دوره ابتدایی خانم هستند و ثانیاً به هر حال، معلمی شغل موجهی است. در ایران مسئله تضمین شغلی یا امنیت شغلی هم قابل توجه است. در مجموع، عواملی وجود دارند که می‌توانند به رضایت شغلی معلم منجر شوند. هم‌بستگی بین این نتایج را در هر دوره هم می‌توانید مشاهده کنید. در صداقت عملکردی همکاران ما جای شکی وجود ندارد. این امانتی است که ما بایستی مراقب آن باشیم.

آیا چنان که اکنون تصور می‌شود، مجموعه شما چراغ خاموش حرکت می‌کند؟

کریمی: مادر تیمز و پرلز چراغ خاموش نیستیم؛ اولاً سایتی ایجاد کرده‌ایم به نام سایت تیمز و پرلز. دو سه سال است که تمام اطلاعات را آنجا گذاشته‌ایم. باید اطلاع‌رسانی کنیم تا معلمان مستقیماً بتوانند به سایت مراجعه کنند. این سایت را خودمان درست کرده‌ایم به نام تیمز-پرلز در تهران، که وابسته به همین دفتر مرکز مطالعات است. البته مراجعه بیرون از کشور بیشتر از مراجعات داخلی است. در سایت، سوابق، گزارش‌ها و لینک‌های پرلز از ۲۰۰۱ تاکنون موجود است. به تازگی هم مجموعه سؤالات را منتشر کرده‌ایم و کارها نسبت به گذشته خیلی شتابانده شده است.

کبیری: تیمز و پرلز ذاتاً مطالعاتی برای آگاه کردن سیاست‌گذاران آموزشی و برنامه‌ریزان هستند اما اگر معلم و مدیر هم از نتایج آن‌ها آگاه شوند خوب است؛ اگر آگاه نشوند هم اتفاقی نمی‌افتد. به هر حال، خوب است معلم نکات کاربردی قضیه را بداند.

لطفاً سؤال آخر مرا هر کدام می‌توانید جداگانه پاسخ دهید. چون این گفت‌وگو برای مجله رشد مدیریت است، می‌خواهم بپرسم یافته‌هایی که مورد بحث قرار گرفته است، به چه کار مدیر مدرسه می‌آید یا شما به عنوان متولی این دو طرح، چه توصیه‌هایی برای مدیران مدارس دارید؟

«جنگ شادی» در پیرتاج

مصطفی سهرابلو

دبیر بیجار کردستان

در سال ۸۷ برای اولین بار بعد از گذراندن دو سال دوره تربیت معلم به صورت رسمی وارد عرصه معلمی شدم؛ آن هم به عنوان سرپرست شبانه‌روزی دبیرستان روستای پیرتاج که دانش‌آموزان ساکن آن حدود ۱۶۲ نفر از دوره‌های راهنمایی و دبیرستان از ۱۴-۱۳ روستا بودند. برای من هم چون اولین تجربه معلمی بود و آن هم در یک مرکز شبانه‌روزی، واقعاً سخت بود.

مشکلات موجود

در شبانه‌روزی دانش‌آموزانی که تقریباً سه یا چهار سال با من فاصله سنی داشتند و همچنین دانش‌آموزان بازیگوش و کم‌توجه به درس و کلاس نیز حضور داشتند. بعد از پایان کلاس‌ها عده‌ای استراحت می‌کردند و عده‌ای درس می‌خواندند و... به هر حال، همه با هم استراحت نمی‌کردند که ما هم بتوانیم بعد از تدریسی که صبح داشته‌ایم، استراحتی کنیم. تا می‌آمدیم خستگی در کنیم، در اتاق سرپرستی به صدا در می‌آمد؛ یکی پیچ‌گوشتی لازم داشت، آن یکی کاغذ A4 و دیگری توپ فوتبال. سروصدای زیادی هم به گوش می‌رسید. حالا آن‌هایی که استراحت کرده بودند، بیدار می‌شدند و شیفت دانش‌آموزان دیگری که

کریمی: این سؤال پیچیده و چندلایه است ولی در مجموع، ما باید ببینیم چه عواملی منجر به موفقیت و پیشرفت یا بهبود مدیریت و کارکرد دانش‌آموز و معلم می‌شود. با مراجعه به پرسش‌نامه‌های پیشین، بسیاری از عوامل را مشخص کرده‌ایم؛ از جمله جو مدرسه. اگر جو مدرسه گرم، سالم، صمیمی و تعاملی باشد، به قول معروف، مرده را زنده می‌کند، اما اگر جو سرد باشد و همه یکدیگر را دفع کنند، انرژی معکوس دارد. یک موضوع دیگر برای مدیر، نگرش او به دانش‌آموز و معلم است. پرسش‌نامه‌ها نشان می‌دهند که اگر مدیر به مناسبات انسانی و جنبه‌های عاطفی در مدرسه توجه داشته باشد و مثلاً درباره امنیت و احساس رضایتمندی حساس باشد، کارایی را بالا می‌برد. نکته سوم الگوگیری از تجارب کشورهای موفق است؛ مثلاً اینکه در کشور سنگاپور که در تیمز عملکرد بالایی دارد، مدیر مدرسه دارای چه خصوصاتی است.

بخشعلی زاده: داده‌های تیمز و پرلز در سطح بین‌المللی در اختیار همه قرار دارد. مدیران اگر علاقه‌مند باشند، حداقل نتایج چند کشور را که عملکرد خیلی خوبی دارند، ببینند و بررسی کنند که آن‌ها چگونه عمل کرده‌اند، می‌توانند در سایت به قسمت پرسش‌نامه‌های مدیر و معلم بروند و ببینند مثلاً برای تشویق معلم‌ها چه روش‌هایی قابل اجراست. البته نمی‌گویم تقلید کنند. من به یکی از مدارس هنگ‌کنگ رفتم و با مدیر صحبت کردم تا ببینم چه کار کرده‌اند که در خواندن پیشرفت داشته‌اند. هنگ‌کنگ در خواندن اول شده بود و برای من جالب بود که رمز کارشان را بدانم. او مرا به کتابخانه مدرسه برد و چنین توضیح داد: «به معلم‌ها گفته‌ام که هر روز ۱۵ دقیقه دانش‌آموزان را به کتابخانه بیاورند تا کتاب بخوانند. هر هفته هم یک کلاس باید برای بقیه کلاس‌ها ارائه بدهد». او می‌گفت: «ما در اینجا مدیر پژوهنده داریم. مدیرها باید اقدام‌پژوهی در زمینه کلاس‌های مدرسه خودشان یا مدرسه، انجام دهند». اگر مدیر به این اطلاعات که قابل دسترسی است، مراجعه کند، می‌تواند رهنمودهایی برای پیشرفت و ارتقا بیابد.

کبیری: برای مدیر مدرسه ایده خاصی ندارم ولی به مدیر منطقه یا مدیر استان می‌توانم توصیه‌ای کنم. مطالعات بین‌المللی مانند تیمز و پرلز به تازگی بر یک ایده خیلی تمرکز کرده‌اند و آن، این است که جهان یک آزمایشگاه است. گاهی خیلی از ایده‌ها را می‌خواهیم در آموزش و پرورش خودمان اجرا کنیم ولی اگر بدانیم که مثلاً فلان طرح در گوشه‌ای از دنیا انجام شده و چه نتایج تغییراتی به وجود آورده است، شاید از اجرای آن منصرف شویم. برای مثال، از ۲۰۰۷ آموزش و پرورش مالزی زبان انگلیسی را زبان رسمی مدارس قرار داد. قبل از این اتفاق، مالزی از نظر عملکرد در دنیا جزء کشورهای نسبتاً خوب محسوب می‌شد اما بعد از آن، عملکرد این کشور به شدت کاهش یافت. این مثال نشان می‌دهد که اگر بخواهید چنین تغییری بدهید تا بتوانید مبادلات علمی خودتان را راحت‌تر بکنید، چه عواقبی دارد. مسئله دیگر که امروز بحث‌های زیادی روی آن وجود دارد، مهاجرت است. ما هم به نوعی با مسئله مهاجرت مواجهیم و دانش‌آموزان افغانی را در ایران داریم. مهاجران عملکردهای آموزشی متفاوتی دارند. در ایران این موضوع مورد غفلت واقع شده است و ما باید بدانیم که کشورهای دیگر در این زمینه چه کارهایی انجام داده‌اند و از آن‌ها یاد بگیریم.